

Süleyman Demirel Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Y.2004, C.9, S.2 s.195-202.

YENİ TÜRK LİRASINA (YTL) GEÇİŞİN MUHASEBE KAYITLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

THE EFFECT OF TRANSITION TO NEW TURKISH LIRAS ON ACCOUNTANCY RECORDS

Yrd.Doç.Dr.Mehmet GENÇTÜRK*

ÖZET

01-01-2005 tarihinden sonra uygulamaya girecek olan Yeni Türk Lirası ile yeni bir dönem başlayacaktır. YTL'ye geçişle birlikte tutulması zorunlu olan defter ve belgeler ile muhasebe kayıtlarında yapılması gereken bazı düzenlemeler olacaktır. Aşağıda bu düzenlemelerin neler olduğu ve muhasebe kayıtlarına nasıl etki edeceği açıklanmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

A new age is going to begin with the usage of New Turkish Liras (YTL) which will be in market after 01-01-2005. There will be some new arrangements in accountancy record book and in notebooks which have to be in register with usage of New Turkish Liras Below, there is an explanation of what new arrangements are and how it will affect accountancy records.

GİRİŞ

Yeni Türk Lirasına geçişle birlikte piyasalarda 31-12-2005 tarihine kadar hem Türk Lirası hemde Yeni Türk Lirası tedavülde olacaktır. İşletmeler mallarının fiyat etiketlerini her iki para biriminden de ifade etmek zorunda olacaklardır. Fakat muhasebe kayıtlarını mutlaka yeni para biriminden tutmak zorunda olacaklardır. Bu sebeple işletmeler 31-12-2004 tarihinde ve sonraki tarihlerde bazı işlemleri yapmak zorundadırlar aşağıda bu işlemlerin neler olduğu ve nasıl yapılacağı açıklanmıştır.

1.YENİ TÜRK LİRASI VE UYGULAMASI

Yeni Türk Lirası ile ilgili konular 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanun ile 31.01.2004 tarihinde 363 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu kanuna göre Türkiye Cumhuriyeti

* Süleyman Demirel Üniversitesi, Gölhisar Meslek Yüksekokulu

Devletin Para Biriminin Yeni Türk Lirası olduğu ve alt birimin yeni kuruş ve bir Yeni Türk Lirasının 100 Yeni Kuruşa eşit olduğu belirtilmiştir.

Türk Lirası değerler Yeni Türk Lirasına dönüştürülürken 1.000.000. TL = 1.Yeni Türk Lirası olarak işlem yapılacak ve altı sıfır atılacaktır. En küçük para birimi 1 Yeni kuruş olacaktır. Bu dönüşüm sırasında yarım yeni kuruş ve üzerindeki Yeni Kuruşa tamamlanacak yeni kuruşun altındaki değerler ise dikkate alınmayacaktır.¹

Örneğin, 1.368.900 TL , 1,37 YTL.(1 Yeni Lira ve 37 kuruş); 1.363.900 TL ise 1,36 YTL (1 Yeni Lira ve 36 kuruş) olacaktır Bu durum özellikle hesaplar YTL'ye çevrilirken bazı özel durumları ortaya çıkaracaktır.

YTL 01-01-2005 tarihinden itibaren uygulamaya girecek ve yıl sonuna kadar TL ile YTL beraber işlem görmeye devam edecektir. Bu süre zarfında fiyatlar her iki para biriminden de ifade edilecek fakat işletmelerin tutmak zorunda oldukları defter ve belgeler YTL üzerinden olacaktır. Bu durum karşısında işletmeler eskiden TL üzerinden tutmakta oldukları defter ve belgeleri artık YTL üzerinden tutmak zorunda kalacaklardır. İşletmeler yeni uygulama ile 01-01-2005 tarihinde, 31-12-2004 tarihindeki bilançoda yer alan bütün hesaplarını YTL'ye çevireceklerdir. YTL'ye çevrilen hesaplar açılış kayıtları olarak muhasebeleştirilecektir.

2. YTL'YE GÖRE YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER VE YAPILACAK MUHASEBE KAYITLARI

Aşağıda ilk önce Yeni Türk Lirası'nın muhasebe işlemlerine olan etkisi, yapılması gereken işlemler, bu işlemler için nasıl bir yöntem uygulanması gerektiği açıklanacaktır. İkinci olarak özellik arzeden hesapların nasıl YTL'ye çevrileceği ve nasıl muhasebeleştirileceği örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Yeni Türk Lirasına Göre Yapılması Gereken İşlemler

13 sıra sayılı MSUG Tebliğinde Yeni Türk Lirası'na göre yapılması gerekenler aşağıdaki gibi sıralanabilir.²

1- Muhasebe sisteminde tutulan belgeler ve defterler 31.12.2004 tarihine kadar Türk Lirası üzerinden kayıtlanacaktır. Fakat 31.12.2004 tarihine kadar Türk Lirası üzerinden tutulan belge ve kayıtlar 01.01.2005 tarihinde dönüşüm oranları dikkate alınarak Yeni Türk lirasına dönüştürülecek ve bu dönüştürülen tutarlar ilk kayıt maddesi olarak muhasebeleştirilecektir.

2- 2005 yılında her iki para birimi de dolaşımda olacak ve etikete ile tarife listeleri her iki para birimi cinsinden de ayrı ayrı olarak tutulacaktır.

¹ 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletin Para Birimi Hakkında Kanun., 31-12-2004, Resmi Gazete.

² Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No :13,06-10-2004., Resmi Gazete.

Fakat 01.01.2005 tarihinden sonra düzenlenecek belgeler ve yapılacak muhasebe kayıtları sadece Yeni Türk Lirası üzerinden yapılacaktır.

3- 2005 yılında düzenlenecek olan belgeler, bildirimler ve beyannameler önceki dönemlere ait olsa bile Yeni Türk Lirasına çevrilerek düzenlenecektir.

4- 01.01.2005 tarihinden sonra işletme tarafından düzenlenmek zorunda olan fatura ve fatura benzeri tüm belgeler sadece YTL olarak düzenlenecektir.

5- 01.01.2005 tarihinden sonra düzenlenecek mali tablolarda ve hesaplarda TL ibaresi yerine YTL ibaresinin kullanılması gerekecektir.

2.2. Yeni Türk Lirasına Göre Yapılacak Muhasebe Kayıtları

Yeni Türk Lirası'na geçişle muhasebe sistemi açısından yaşanabilecek özellikli durumlar aşağıdaki gibi sayılıp, örneklenebilir

1-. Tek düzen hesap planlarında gösterilen ana hesaplarda Türk Lirası olarak belirtilen tutarların Yeni Türk Lirasına çevrilmesi işlemlerinde yuvarlama işlemlerine eğer ana hesaptan başlanırsa alt hesapların daha sonra tek tek çevrilmesi sonucu elde edilen tutarlar birbirine eşit olmayacaktır. Bu durumda hesapların çevrilmesi işlemi yanlış olacaktır. Bunun giderilmesi için ilk önce alt hesaplar çevrilecek ve daha sonra ana hesabın toplamına ulaşılabacaktır.

Örneğin; X ilaç deposunun 31.12.2004 tarihi itibariyle satıcılar hesabı aşağıdaki gibidir.

HESAP NO	HESAP İSMİ	BORÇ	ALACAK
320	Satıcılar	15.368.565.645	38.665.899.482
320.01	X ilaç firması	2.569.325.645	11.965.322.400
320.02	Y ilaç firması	11.365.725.433	20.356.444.300
320.03	Z ilaç firması	1.433.514.567	6.335.132.782

01.01.2005 tarihinde açılış maddesi kaydında dönüşümlere alt hesaplardan başlanacak ve büyük defter hesapları aşağıdaki gibi olacaktır.

HESAP NO	HESAP İSMİ	BORÇ	ALACAK
320	Satıcılar	15.368,57	38.656,89
320.01	X ilaç firması	2.569,33	11.965,32
320.02	Y ilaç firması	11.365,73	20.356,44
320.03	Z ilaç firması	1.433,51	6.335,13

Eğer dönüştürme işlemine ana hesaptan başlansaydı 320 nolu satıcılar hesabının alacak kısmı 38.665,90 YTL olacaktı.ve alt hesaplar ile ana hesaplar birbirine eşit olmayacaktı.

2-. Hesapların dönüşüm işlemleri sonucunda açılış bilançosunda dönüşüm farkları ortaya çıkabilecektir. (Örneğin 31.12.2004 tarihli kapanış bilançosu ile 01.01.2005 tarihli açılış bilançosu arasında dönüşüm nedeniyle.) Ortaya çıkan farklar açılış bilançosunun yevmiye kaydında olumlu ise 679 nolu diğer olağandışı gelir ve karlar hesabına, olumsuz ise 689 nolu diğer olağandışı gider ve zararlar hesabına kayıt yapılacaktır.³

3-. Kasa hesabında 01.01.2005 tarihinden sonrada hem Türk Lirası hem de Yeni Türk Lirası dolaşımında olacağı için (01.01.2005-31.12.2005) kasa hesabının ana hesabında YTL alt hesabında ise TL izlenecektir.

Örneğin; X İlaç Deposu A.Ş 10-01-2005 tarihinde alıcılardan 10.855.700.000 TL tahsil etmiştir. Bu durumda işletme TL değeri YTL'ye çevirerek ana hesaba ve alt hesaba yazacaktır. (TL değer icmalde izlenecek ve YTL' ye çevrilerek kayıt edilecektir.)

-----10-01-2005-----	
100 Kasa	10.855,70
100.01 YTL Kasası	10.855,70
120 Alıcılar	10.855,70

Dönem sonunda icmalde izlenen TL değeri ile TL değerinin muhasebe kayıtlarında alt hesapta YTL' ye çevrilerek izlenen değeri arasındaki olumlu veya olumsuz farklar 679 veya 689 nolu hesaplara kaydedilerek muhasebeleştirilecektir.

Örneğin;

Tarih	TL Tutar (İcmal)	YTL Tutar (Alt hesap)
----	12.356.748.989	12.376,75
----	3.456.784.987	3.476,78
----	3.467.890.900	3.467,89
----	23.456.231.234	23.456,23
----	5.233.123.333	5.233,12
----	1.000.103.111	1.000,10
Toplam	48.970.882.554	49.010,87
YTL Değeri	48.970,88	49.010,87

³ Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No :13,06-10-2004., Resmi Gazete.

Yukarıdaki tabloya göre yıl içerisinde TL olarak alınan paralar icmalde listelenmiştir. Bu TL değerler kasa hesabına yazılırken YTL 'ye çevrilerek yazılacaktır. 31-12-2005 tarihinde icmal toplamına göre kasada 48.970.882.554 TL (48.970,88 YTL) olacaktır. Ama YTL' ye göre ise toplam 49.010,87 YTL görünecektir.

TL, YTL' ye çevrilince işletme 48.970,88 YTL tahsil edecektir. Ancak kasa hesabına göre kasada 49.010.87 YTL görünecektir. Kasada da 48.970,88 YTL görünebilmesi için işletmenin aşağıdaki kaydı yapması gerekecektir.

-----31-12-2005-----	
689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hesabı	39,99

100 Kasa	39,99
100.01 YTL Kasası	39,99

4- Faturalarda aynı K.D.V. oranına sahip farklı fiyatlı mallar için veya farklı K.D.V. oranlarına sahip mallar için ayrı ayrı K.D.V hesaplanıp toplamak yerine tutarların toplamaları üzerinden K.D.V hesaplamak gerekecektir.

Örneğin; X İlaç Deposu A.Ş'nin mal satışı ile ilgili fiyat ve KDV oranları aşağıdaki gibidir.

Tutar (YTL)	KDV Oranı (%)	KDV Tutarı
11,76	18	2,12
31,19	18	5,61
Toplam	18	7,73
133,95	8	10,72
20,58	8	1,65
102,89	8	8,23
Toplam	8	20,60
Toplam KDV Tutarı		28,33

Aynı oranları toplamalardan yola çıkarak uygulanırsa K.D.V. tutarları aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Tutar (YTL)	KDV Oranı (%)	KDV Tutarı
11,76	18	2,12
31,19	18	5,61
Toplam (42,95)	18	7,73
133,95	8	10,72
20,58	8	1,65
102,89	8	8,23
Toplam (257,42)	8	20,59
Toplam KDV Tutarı		28,32

Tablodan görüldüğü gibi eğer K.D.V. toplam tutardan değil de her bir tutar için ayrı ayrı hesaplanırsa, toplam 28,33 YTL K.D.V. hesaplanacaktır. Fakat toplam tutarlardan hesaplanırsa toplam 28,32 YTL K.D.V. hesaplanacaktır.

5- 01.01.2005 tarihinden önce alınan malların 01.01.2005 tarihinden sonra geri alınması durumunda iade faturası YTL üzerinden düzenlenecektir.

Örneğin, 2004 yılında 1.238.438.000 TL'ye alınan ticari mal 2005 yılında geri iade edilirse yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

1.238.438.000 TL açılış bilançosunda (01-01-2005) YTL'ye çevrilmiş olarak kayıtlı olacaktır. Bu nedenle mal iade edildiğinde esas alınacak tutar 1.238,44 YTL olacaktır.

-----	-----
320 Satıcılar	1.333,52
	153 Ticari Mallar 1,238,44
	391 Hesaplanan KDV 99,08
-----	-----

6- Amortismanına tabi iktisadi kıymetler YTL'ye çevrilirken her bir iktisadi kıymet ve birikmiş amortismanları tek tek çevrilecektir.

Örneğin; X İlaç Deposu A.Ş'nin amortismanına tabi iktisadi kıymetleri ve birikmiş amortismanları 31-12-2004 tarihi itibarıyla aşağıdaki gibidir. Buna göre YTL 'ye çevirimi aşağıdaki gibi olacaktır.

255 Demirbaşlar Hesabı (TL)

Hesap No	Hesap İsmi	Borç (TL)	Alacak (TL)
255	Demirbaşlar	5.987.828.900	-
255 01	Mobilya Takımı	3.456.784.000	-
255 02	Bilgisayar	1.573.366.900	-
255 03	Yazıcı	957.678.000	-

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (TL)

Hesap No	Hesap İsmi	Borç (TL)	Alacak (TL)
257	Birikmiş Amortismanlar	-	1.939.737.260.
257 01	Mobilya Takımı	-	1.533.847.920.
257 02	Bilgisayar	-	270.489.340.
257 02	Yazıcı	-	135.400.000.

(B) İşletmesinin 01/01/2005 tarihi itibarıyla 255 Demirbaşlar ve 257 Birikmiş Amortismanlar hesabı aşağıdaki gibi olacaktır.

255 Demirbaşlar Hesabı (YTL)

Hesap No	Hesap İsmi	Borç (YTL)	Alacak (YTL)
255	Demirbaşlar	5.987,95	-
255 01	Mobilya Takımı	3.456,78	-
255 02	Bilgisayar	1.573,37	-
255 03	Yazıcı	957,80	-

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (YTL)

Hesap No	Hesap İsmi	Borç (YTL)	Alacak (YTL)
257	Birikmiş Amortismanlar	-	1.939,74
257 01	Mobilya Takımı	-	1.533,85
257 02	Bilgisayar	-	270,49
257.03	Yazıcı	-	135,40

Eğer YTL'ye çevirme işlemi her bir iktisadi kıymet için ayrı ayrı yapılmasaydı ana hesap ile yardımcı hesapların toplamı birbirini tutmayacaktı. Ayrıca, Demirbaşlar hesabının TL değeri doğrudan YTL'ye çevrilirse 5.987,83 YTL olacaktır. Ayrı ayrı hesaplanması durumunda 5.987,95 YTL olmuştur.

SONUÇ

YTL ile birlikte yapılması gereken değişiklikler ve bunların muhasebe kayıtları üzerinde ne gibi etkileri olacağı yukarıda örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Özellikle TL'yi YTL'ye çevirirken altı sıfır atılması sonucunda ortaya çıkan küsurat yuvarlama işlemi nedeniyle hesapların birbirini tutmaması sorunu; tebliğde belirtildiği gibi çevrilecek ve aradaki farkın olumlu veya olumsuz olmasına göre 689 veya 679 nolu hesaplara kaydedilerek giderilecektir.

KAYNAKLAR

1. 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun
2. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No :13